

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

יב' טבת תשע"ב, 7/01/12

פרשת ויחי

דר' דבורה וייסמן

לזכרה של בתיה אובל ז"ל: כשהייתה בחיים, הזמינה אותי לפחות פעמיים לדרוש כאן. היום אני דורשת לזכרה.

פרשת "ויחי" שמתארת את הרגעים האחרונים בחיי יעקב. כמו שפרשת "חיי שרה" מתארת את פטירתה של שרה. חיים ומוות כרוכים זה בזו. צדיקים גם במותם נקראים חיים.

ברצוני להביא סיפור משונה משהו שמופיע פעמיים בגמרא, הן במסכת ברכות הן במסכת פסחים. ההקשר הכללי הוא אישים שעשו מעשים על דעת עצמם ולאחר מעשה, החכמים הודו להם. אחד מהסיפורים האלה מתייחס לחזקיה המלך, אשר "גנז את ספר הרפואות." המפרשים מסבירים שבעולם העתיק היה קיים ספר ובו רפואות לכל המחלות. לפי הרמב"ן, מחבר ספר זה היה שלמה המלך, החכם מכל אדם. בוודאי חלק מכם אומרים לעצמכם, "הלוואי והיה לנו היום ספר מועיל כזה, עם רפואות לכל המחלות." אם כן, מדוע גנז אותו חזקיהו ומדוע הודו לו החכמים? או, במילים אחרות, מה התועלת בחולי ובסבל?

מעניין שבכל אחד מהמקומות בתלמוד שבו מופיע סיפור זה, נותן לנו רש"י סיבה אחרת לגניזת הספר. בברכות, דף י, ע"ב, אומר רש"י: "כדי שיבקשו רחמים." במבט ראשון, זה מזכיר את המדרש השואל מדוע היו האמהות עקרות? "מפני שה' מתאוה לתפילתם של צדיקים." ההבדל הוא שבאמירה, "כדי שיבקשו רחמים," לא ברור אם מי שיבקש רחמים הוא החולה עצמו, או אלה שמתפללים עבורו, או אולי גם וגם.

במסכת פסחים, דף נ"ו, ע"א, רש"י מעיר שהסיבה לגניזת הספר הייתה "לפי שלא היה ליבם נכנע לאלוהים." דהיינו, החולי אמור לעורר באנשים רוח של ענווה וחרטה. אנחנו יודעים שההיבריס, הגאווה האנושית המופרזת, היא סוגיה נכבדת בהגות מאז ימי יוון העתיקה. ושוב, אפשר לשאול אם מדובר בחולים עצמם בלבד, או גם באלה שסובבים אותם. מעניין לציין שהרמב"ם, שהיה כידוע רופא בכיר בעצמו, דחה הסברים אלה. הוא טען שהספר שנגנז היה מלא בלחישות, קמעות וסוגים אחרים של ע"ז, ולכן גנזו אותו. אני מבקשת להציע שאולי בתור איש מדע, הוא הבין שלא ייתכן ספר אחד עם כל תרופות הפלא.

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

בסופו של דבר, ניתן לשאול עם אין לנו דרכים אחרות על מנת להגיע לענווה, חרטה ותפילה עם כוונה, חוץ מאשר לסבול ולעבור ייסורים, או, לראות את קרובינו ואהובינו סובלים. ייתכן שכן. ייתכן שאלה הסברים שבדיעבד ולא סיבות מלכתחילה. הלוואי ובאמת היינו מגלים תרופות למחלות וחוסכים מעצמנו ומאהובינו את הסבל, הכאב, היעדר הכבוד האנושי הבסיסי, המאפיינים מחלות מסוימות.

בעולמנו המודרני, במקום לגנוז ספרים, עלינו לעודד את המחקר הרפואי והמדעי-טכנולוגי ולנסות להתגבר על הסרטן, למשל, כמו שקודמינו התגברו על הדיפטריה, הפוליו והדבר. אך עד שנתגבר בעזרת ה', האמירות הללו של חז"ל ושל רש"י עשויות לסייע לנו לשאוב משמעות מכל מה שמתרחש בחיים. המוטל על כולנו הוא לחפש את המשמעות ובעיקר, לזכור את אהובינו שהלכו לעולמם, ושיהיה זכרם לברכה. אני מאחלת לכולנו בריאות וחיים.

לפני כמעט ארבע שנים, זכיתי להיות בכנס בין-דתי ביפן. שם דיבר הכומר ד"ר ביל ונדלי העומד בראש ארגון שנקרא --WCRP--הועידה העולמית של דתות למען השלום. שאל, "מדוע חשוב ללמוד חוכמה מדתות העולם? מפני שיש להן מסורות של אלפי שנים, של שיח או שיחה מתמשכת סביב שתי שאלות חשובות—מה זה להיות בן אדם? מה זה לחיות בתוך קהילה?"

הייתי מבקשת לנסח את זה בצורה טיפה שונה: הדתות משוחחות על השאלה, מה הם החיים הטובים והראויים? ולמסורת של ספר תהילים יש תשובה חכמה בנושא. מזמור ל"ד: מי האיש החפץ חיים... "אוהב ימים לראות טוב"

רוב הפירושים שראיתי מתייחסים אל "אוהב ימים לראות טוב" כחלק מהשאלה, "מי האיש החפץ חיים?" לפי גישה זו, שהיא אולי פשוטו של הפסוק, התשובה היא, "נצור לשונך מרע, וכו'." ולכן כתב החפץ חיים ספר בשם "שמירת הלשון." כך כתוב בספר *עולם התנ"ך*: "שני צרופים אלה נרדפים ל"הפץ חיים" וחוזרים על הרעיון: האדם רוצה לחיות וליהנות מהחיים, שהם הטוב..."

ברצוני להציע הבנה אחרת, שהיא דרשה שלי: "אוהב ימים לראות טוב" זה כבר שייך לתשובה.

לחיות את היום. ההרגל שאימצתי לי: למנות כל יום את הטוב...איזה דברים טובים קרו היום? בשמונה השנים האחרונות שבהן תרגלתי את זה יום-יום, היה רק יום אחד שבו לא מצאתי דבר טוב כל-שהוא!